

ТДУ 634.8

ТАКМИЛИ КОНСТРУКСИЯИ НИҲОЛШИНОНАК ВА ТЕХНОЛОГИЯИ БУЊЕДИ БОҒУ ТОКЗОРҲО ДАР ЗАМИНҲОИ САНГЛОҲИ ТОҶИКИСТОНИ ШИМОЛӢ

Буходуров Ш.Б., д.и.т., профессор, Дўсталиев С.Т., унвончӯ- Донишкадаи кӯҳӣ-металлургии Тоҷикистон(ш.Бўстон)

Калимаҳои калидӣ: таҷҳизоти агрегатӣ, технологияи инноватсионӣ, механиконики раванди ниҳолшинонӣ, шароити санглох, қонеъ гардонидани талабот.

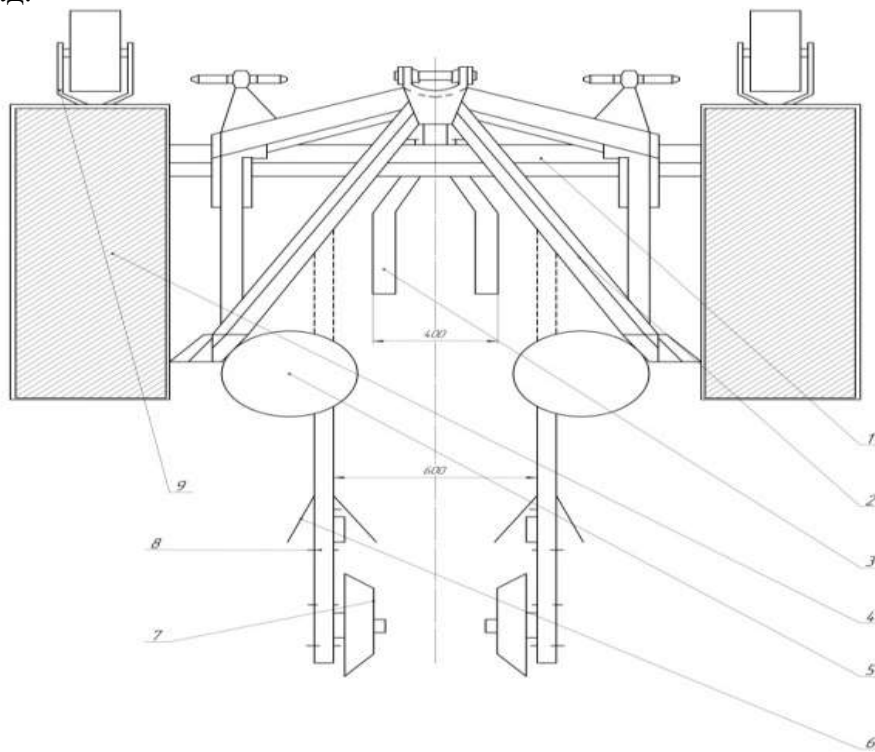
Мувофиқи барномаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон доир ба тараққиёти соҳаҳои боғу тоқпарварӣ дар оянда зиёда аз 50 ҳазор гектар барои бунёди боғу тоқзорҳои нав ба нақша гирифта шудааст. Аз ин лиҳоз барои иҷрои ин вазифа тақмили конструксияҳои ниҳолшинонаки вучуддошта нақши асосиро мебозад, ки оид ба ин масъала ва технологияи он истода мегузарем.

Дар натиҷаи чамбаст намудани таҷрибаи бисёрсолаи истифодабарии истеҳсолии мошинҳои системаи шартии талаботҳои нисбати сифати қори онҳо ташаккул ёфтааст.

Талаботҳои доир ба мошинҳои барои шинонидани ниҳолҳои мевагӣ ва тоқ бояд чунин бошанд:

- ниҳолшинониро аз рӯи нақшаи ҷойгиршавии дарахтон дар боғ таъмин намоянд;
- дур рафтан аз ҷойи геометрии ниҳолшинонӣ дар қаторҳои барои ниҳолҳои мевагӣ на зиёда аз 15 см ва барои дарахтони ҷангалӣ 20 см шавад;
- ниҳолшинониро дар ҷуқурии аз 20 то 40 см ва шибакунии системаи решаи ниҳолро бе фазоҳои холӣ таъмин намояд;
- нишебии сарҳадии растаниҳои алоҳида на зиёда аз 30°;
- васеии ҷӯяки ниҳолшинонӣ гузоштани ниҳолҳои системаи решаашон калон аст – 45 см, таъмин намояд;
- маҳсулнокии ниҳолшинонӣ дар як соати қорӣ вобаста ба ҳаракати ниҳолшинонӣ на кам аз 200-500 ниҳолҳои мевагӣ ва тоқ ва 400-1000 ниҳолҳои ҷангалӣ шавад.

Дар натиҷаи омӯзиш ва таҳқиқотҳои илмӣ маълум гардид, ки асосан ба талаботҳои дар боло зикршуда конструксияи тақмилдодашудаи ниҳолшинонак, ки дар расми 1 оварда шуда ҷавобгӯ мебошад.

Расм. Нақшаи таҷҳизоти ниҳолшинонак. 1– рамаи асосии КЗУ-0,3; 2– кашака; 3– узви қорӣ марказӣ (сипор); 4– қуттӣ барои ниҳол; 5– қурсӣ; 6– оқучник (ҷӯяккашак); 7– хокшибакунаки гелони қонусӣ; 8– рамаи ёридиҳанда; 9– ҷархи тақягоҳӣ;

Аз расм дида мешавад, ки ба узвҳои қорӣ асосии таҷҳизот дохил намудан мумкин аст: сипор, ҷархи тақягоҳӣ, шибакунаки гелони қонусӣ ва ҷӯяккашакҳои барои обёрии боғ аст. Ба

ёрирасон-рама, системаи овезанда, механизми танзимӣ, маркерҳо, куттӣ барои ниҳол, курсии ниҳолшинонанда, чузъҳои сигналдиҳанда дохил мешаванд.

Бо мақсади баҳодихии таққосӣ ба узвҳои кории марказӣ(сипорҳо) аз таҷҳизоти ниҳолшинонаки тамғаи НЮ-19 ва таҷрибавӣ дида баромада шуд, ки аввало сипор 3 аз олоти НЮ-19 ба рамаи асосии КЗУ-0,3 – 1 гузошта шудааст ва раванди ниҳолшинонӣ чунин мегузарад.

Дар вақти ҳаракати таҷҳизоти агрегатии ниҳолшинонак органи кории марказӣ (сипор) бо қанотакҳои амудӣ хокро ба ду паҳлуи қанотакҳо зиёда аз 50-60%-ро мепартояд. Аз ин лиҳоз барои пурра пӯшидани реша бо хок органи кории иловагӣ хоктеладиҳакҳо гузошта мешаванд. Баъди гузаштани узви кории марказӣ (сипор) деворҳояш амудӣ хок озодона, яъне бо роҳи худфароӣ то 30 фоиз решаро хокпӯш мекунад ва боқимонда зиёда аз 60 фоизашро хоктеладиҳак ба болои реша равона мекунад.

Барои ҳаво накашидани реша, баъди хоктеладиҳакҳо хокшиббакунакҳои гелони конусии 7 гузошта шудааст, ки хоки болоии решаро шибба мекунад. Бо мақсади обёри намудани ду тарафи ниҳоли шинонидашуда чўяккашакҳои (окучникҳо) 6 гузошта шудааст. Аз натиҷати мушоҳидаҳо таҳқиқотҳо доир ба узви кории марказӣ (сипор) аз таҷҳизоти ниҳолшинонаки тамғаи НЮ-19 маълум гардид, ки якчанд камбудихии қиддӣ ҷойдоштанд:

-хоки назди девораҳои қанотакҳои амудии органи кории марказӣ (сошник) аз назди қатор ба масофаи дур партофта мешаванд, ки дараҷаи хокпӯшшавии решаҳо хеле паст мегардад;

-таҷҳизоти ниҳолшинонак органи кории иловагӣ хоктеладиҳакҳоро талаб менамояд, ки сохти онро мураккаб менамояд;

-аз сабаби беҳад кам будани ҳаҷми хокпӯшкунии решаҳо сифати шиббакунии хок паст мегардад, ки барои сабзиши ниҳоли ҷавон таъсири манфӣ мерасонад.

Ин ҳолатҳоро ба назар гирифта узви кории такмилдодаи таҷрибавӣ ба вучуд оварда шуд, ки технологияи механиконики шинонидани ниҳолҳои ҷавон пешниҳод карда шуд. Конструкцияи органи кории марказӣ (сипор) шакли конусиро дорад, ки дар расми 1 оварда шудааст. Аз ин расми 1 дида мешавад, ки қанотакҳои он бо шакли конусӣ (намуд аз қафо) мебошанд.

Баъди озодона гузоштани решаҳои ниҳоли ҷавон ба мобайни қанотакҳои конусӣ ва гузаштани узви кории марказӣ (сипор) хок болои решаро мепӯшонад, ки айни муддао мебошад. Бо шарофати доштани қанотакҳои конусӣ хокро сиқа (фишурда) ба боло бардошта мешавад (яъне баръакс аз қатори ниҳолҳо хокро дур намерпартояд) ва баъд гузаштани органи корӣ хоки зиёда аз 70-80 % ба болои реша озодона мефарояд, ки сабаби пурра хокпӯшшавии решаҳо мегардад.

Ба ғайр аз ин окучникҳои баъди узви кории марказӣ гузошта шуда боқимондаи хокро ба болои реша бо қанотакҳояш пурра решаро хокпӯш менамояд. Ҳаҷми пурраи хоки пӯшидаи реша бо шиббакунакҳои гелони конусӣ девораҳои тарафи рости чапи чўякҳои ба вучудовардаи окучникҳоро сифатнок шибба мекунад. Ин технологияи пешниҳод шуда имконият медиҳад, ки сатҳи болоии реша пурра маҳкам карда шуда барои даромадани ҳаво ба реша мамониат мерасонад. Аз тарафи дигар дар вақти обёри намудан аз обшўшавии чўякҳо нигоҳ медорад.

Дар натиҷаи пешниҳоди узви кории марказии (сипор) конусӣ ва технологияи механиконики шинонидани ниҳоли ҷавони мевагию ток имконияти тамоми камбудихое, ки дар узви кории марказии таҷҳизоти тамғаи НЮ-19 ва технологияи ниҳолшинонӣ зоҳир шударо ислоҳ менамояд. Инчунин ин роҳи ниҳолшинонӣ нисбат ба дигар роҳҳо сермаҳсул буда тамоми технологияи шинониши ниҳолҳои ҷавони мевагию ток механизасия кунонида мешавад.

АДАБИЁТ

- 1.Орсик Л.С. О состоянии и дальнейшем развитии средств механизации садоводства и виноградарства /Орсик Л.С.// Всероссийский селекционно- технологический институт садоводства и питомниководства - М.: 2003
- 2.Аниферов Ф.Е. Машины для садоводства. 2-е изд. перераб. и доп. /Аниферов Ф.Е.: Агропромиздат, 1990. - 304 с
- 3.Заленская Е. Д., Шепелская А. Г. Основы питания и удобрения плодовых деревьев. Киев, «Урожай», 1973.
4. Гулов С.М. «Мевалпарварӣ» - Д. – 2007
- 5.В. В. Носников, М.К. Асмоловский «машины и механизмы садово-паркового хозяйства» Минск, 2013
- 6.Orsik L.S. About the state and further development of mechanization tools for gardening and viticulture / Orsik L.S. // All-Russian Selection and Technological Institute of Gardening and Nursery - Moscow: 2003
7. Aniferov F.E. Gardening machines. 2nd ed. reslave. and add. / Aniferov F.E. : Agropromizdat, 1990. - 304 p.
8. Zalenskaya E.D., Shepelskaya A.G. Fundamentals of nutrition and fertilizer of fruit trees. Kiev, "Harvest", 1973
9. Gulov S.M. "Mevaparvari" - D. - 2007

АННОТАТСИЯ

ТАКМИЛИ КОНСТРУКСИЯИ НИҲОЛШИНОНАК ВА ТЕХНОЛОГИЯИ БУНЁДИ БОҒУ ТОКЗОРҲО ДАР ЗАМИНҲОИ САНГЛОҲИ ТОҶИКИСТОНИ ШИМОЛӢ

Усулҳои шинонидани ниҳолҳои мевагӣ ва тоқ бо истифодаи таҷҳизоти маҳсулнокиаш баланд. Инчунин баланд бардоштани раванди механиконию ниҳолшинонӣ бо мақсади таъмин намудани талаботи соҳа.

АННОТАЦИЯ

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОНСТРУКЦИИ МЕХАНИЗМА ДЛЯ ПОСАДКИ САЖЕНЦЕВ И ТЕХНОЛОГИЯ СОЗДАНИЯ САДОВ И ВИНОГРАДНИКОВ НА КАМЕНИСТЫХ ПОЧВАХ СЕВЕРНОГО ТАДЖИКИСТАНА

Методы посадки плодовых саженцев и винограда с использованием оборудования высокой производительности. А также повышение процесса механизации посадки саженцев с целью обеспечения требований отрасли.

Ключевые слова: агрегатное оборудование, инновационные технологии, механизации процесса посадки, каменистые почвы, удовлетворение потребностей.

ANNOTATION

IMPROVING THE DESIGN OF THE MECHANISM FOR PLANTING ROOTS AND THE TECHNOLOGY OF CREATING ORCHARDS AND VINEYARDS ON STONY SOILS OF NORTHERN TAJIKISTAN

Planting methods of fruit roots and vineyards using high-performance equipment. As well as increasing the process of mechanization of planting roots in order to meet the requirements of the industry.

Key words: aggregate equipped, innovative technologies, mechanization of the planting process, stone conditions, satisfaction of needs.